

04.06.2018

Asia/10

§ 396

V 13.6.2018, Ulkokuntalaisilta ja Suomen ulkopuolelta tulevilta perittävästä terveyskeskusmaksusta luopuminen

HEL 2018-000811 T 02 05 00

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto päättää, että ulkokuntalaisilta ja Suomen ulkopuolelta tulevilta ei peritä terveyskeskusmaksua.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Eduskunnan oikeusasiamiehen päätös
- 2 Vastaus eduskunnan oikeusasiamiehen kantelupäätökseen
- 3 Ulkokuntalaiset ja ulkomaalaiset Helsingin terveysasemilla
- 4 Terveysas_ ja_hammashoitolat_ei_suom_kotikuntaa_vuonna_2016_ja_2017_KP

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Eduskunnan oikeusasiamies

Otteen liitteet

Esitysteksti

Kunnallisvalitus, valtuusto

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Sosiaali- ja terveyslautakunta esittää (8.5.2018 § 127) ulkokuntalaisilta ja Suomen ulkopuolelta tulevilta perittävästä terveyskeskusmaksusta luopumista. Lautakunnan esitys sisältyy päätöshistoriaan.

Ulkokuntalaisten terveyskeskusmaksu

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki PL 1
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

Helsingin kaupunginvaltuuston 28.11.2012 § 382 tekemän päätöksen mukaan terveyskeskumaksu poistettiin vuoden 2013 alusta helsinkiläisiltä. Muilta kuin helsinkiläisiltä peritään maksu 16,40 euroa. Lisäksi kaupunginhallitus on 1.2.2016 § 98 päättänyt, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut peritään vain indeksien mukaan korotettuina eikä lainmukaisen enimmäismäärän mukaisesti ja että terveyskeskumaksua ei peritä helsinkiläisiltä.

Helsingin kaupunki perii ulkokuntalaiselta asiakasmaksun terveyskeskuslääkärin vastaanotosta. Ulkokuntalaisen hoito Helsingissä perustuu joko siihen, että häntä hoidetaan kiireellisesti, tai siihen, että hän käyttää terveydenhuoltolaissa säädettyä hoitopaikan valinta-oikeuttaan ja valitsee hoitopaikakseen Helsingin. Ulkokuntalaisella tarkoitetaan tässä yhteydessä Suomessa sijaitsevalta toiselta paikkakunnalta tulevaa henkilöä.

Eduskunnan oikeusasiamies on kanteluun 26.10.2017 antamassaan päätöksessä (liite 1) ottanut kantaa toiselta paikkakunnalta tulevalta perittävään terveyskeskumaksuun ja viitannut päätöksessään terveydenhuoltolain 48 §:ään, jonka mukaan henkilö voi valita terveyskeskuksen palvelut mistä kunnasta tahansa. Hoitovastuu siirtyy tuolloin valitun kunnan terveyskeskukselle. Jos ulkokuntalainen käyttää hoitopaikan valinnanvapauttaan ja valitsee Helsingin terveyskeskuksen palvelut, vastuu hoidosta siirtyy Helsingille. Valintansa perusteella ulkokuntalainen on vertailukelpoisessa asemassa kaupungin omiin asukkaisiin nähden.

Oikeusasiamiehen mukaan yhdenvertaisuuslain voimaantulon jälkeen ei ole mahdollista kohdella muiden kuntien asukkaita eri tavalla terveyskeskumaksuja määrättäessä. Uutta yhdenvertaisuuslakia on sovellettu sen voimaantulosta 1.1.2015 lähtien eli sen jälkeen, kun kaupunginvaltuusto oli tehnyt asiakasmaksua koskevan päätöksensä 28.11.2012. Oikeusasiamiehen mukaan kunnan harkintavaltaa rajoittaa yhdenvertaisuuslain syrjintäkielto. Asuinpaikkaan perustuva erilainen kohtelu merkitsee lain 8 §:n mukaan syrjintää "muun henkilöön liittyvän syyn perusteella" (HE 19/2014 vp, s. 67). Lisäksi oikeusasiamies on katsonut, että kysymys on myös yhdenvertaisuuslain 10 §:ssä tarkoitettua välittömästä syrjinnästä, koska ulkokuntalaisia kohdellaan "henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa".

Yhdenvertaisuuslain 11 §:n 2 momenttiin sisältyvät oikeuttamisperusteet eivät tule sovellettavaksi, koska asiakasmaksun määrääminen merkitsee julkisen vallan käyttöä. Näin ollen ulkokuntalaisen erilaista kohtelua ei voida oikeuttaa, kun kyse on julkisen vallan käytöstä. Oikeusasiamiehen mukaan yhdenvertaisuuslain lähtökohtana on, ettei ul-

kokuntalaista saa asettaa eri asemaan terveyskeskusmaksun suhteen helsinkiläiseen nähden asiakasmaksun määräämisessä. Koska ulkokuntalainen on asuinpaikastaan riippumatta samassa asemassa kuin helsinkiläinen, häneltä ei saa periä terveyskeskusmaksua, koska helsinkiläiseltäkään ei sitä peritä.

Oikeusasiamies on pyytänyt ilmoittamaan, millaisiin toimenpiteisiin kaupunki on hänen päätöksensä johdosta ryhtynyt. Oikeusasiamiehen päätöksen jälkeen sosiaali- ja terveystoimiala on arvioinut maksukäytäntöään uudelleen yhdessä kaupunginkanslian oikeuspalvelujen kanssa. Johtopäätöksenä on päädytty siihen, että kaupungin tulee luopua perimästä terveyskeskusmaksua ulkopaikkakunnalta tulevalta, koska sitä ei peritä helsinkiläiseltäkään. Oikeusasiamiehelle on lähetetty liitteenä 2 oleva vastaus.

Kaupunki saa periä ulkokuntalaisen hoitokustannukset hänen kotikunnaltaan täysimääräisesti, joten terveyskeskusmaksun perimisestä luopumisella ei ole kaupungin nettomenojen näkökulmasta merkitystä.

Ulkokuntalaisia on käynyt terveysasemilla vuonna 2017 yhteensä 2 861 henkilöä. Asiakkailta on peritty 16,40 euron suuruisia terveyskeskusmaksuja yhteensä 46 920,40 euroa. Toisilta kunnilta on peritty 326 402,00 euroa. Asiakkailta perityt terveyskeskusmaksut ja toisilta kunnilta perityt ulkokuntalaisten terveyskeskuskäytien todelliset kustannukset ovat yhteensä 373 322,40 euroa. Lisäksi toisilta kunnilta peritään hoitajan, jalkaterapian, ravitsemusterapian ja neuvolan käynneiltä kustannukset, lisäksi peritään kustannukset silmäseulasta ja puhelusta lääkärille. Näistä kustannuksista ei ole mahdollista tuottaa euromääräistä tietoa.

Suomen ulkopuolelta tulevien terveyskeskusmaksu

Kaikilla kiireellisen hoidon tarpeessa olevilla henkilöillä kansalaisuudesta tai asuinpaikasta riippumatta on oikeus saada välttämätöntä hoitoa julkisessa terveydenhuollossa. Lisäksi ulkomailta tulevalla henkilöllä on joissakin tilanteissa oikeus hoitoon samalla tavalla kuin Suomessa asuulla, vaikka hänellä ei ole täällä kotikuntaa. Oikeus hoitoon voi perustua asumiseen, EU-lainsäädäntöön tai kansainväliseen sopimukseen. Kansaneläkelaitos (Kela) selvittää pyynnöstä henkilön oikeuden käyttää julkisen terveydenhuollon palveluja.

Rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) mukaan hoito-oikeustodistuksen esittäneen henkilön oikeus julkisen terveydenhuollon palveluun perustuu EU-asetukseen 883/2004, sosiaaliturvasopimukseen tai muuhun kansainväliseen sopimukseen. Helsingin kaupunki saa valtiolta korvauksen myös perusterveydenhuollon kustannuksista, jotka aiheutuvat hoito-oikeustodistuksen esittäneelle maksutto-

masta hoidosta terveyskeskuslääkärin vastaanotolla. Kela korvaa hoidosta aiheutuneista kustannuksista Helsingin kaupungille palvelujen tuottamisesta aiheutuneet kustannukset. Valtion korvaushakemukseen liitetään kopio potilaan hoito-oikeustodistuksesta. Korvaukset maksetaan neljää kertaa vuodessa.

Ulkomailta tulevat henkilöt maksavat myös joissakin tapauksissa terveyskeskuskäyntinsä todelliset kustannukset pääsääntöisesti itse ja saavat korvauksen mahdollisesti ottamastaan yksityisestä tapaturmasta tai sairauskuluvakuutuksesta tai kotimaansa sosiaaliturvajärjestelmästä.

Liitteinä 3 ja 4 on selvitys terveysasemien suoritteista ja niistä asiakkaista, joilla ei ole kotikuntaa Suomessa. Tähän asiakasryhmään kuuluvat EU- ja ETA-maista sekä Sveitsistä, muista Pohjoismaista sekä EU-alueen ulkopuolelta tulevat henkilöt.

Ulkomailta tulevien henkilöiden käyntejä on ollut terveysasemilla yhteensä 1 364 vuonna 2017 ja 1 609 vuonna 2016. Selvitykseen liittyy epävarmuustekijöitä, koska terveysasemilla ei ole käytössä keskitettyä ilmoittautumista. Tämän vuoksi asiakkaat hakeutuvat suoraan vastaanotolle, jolloin yksittäinen vastaanottava hoitaja tai lääkäri on selvittänyt, onko vastaanotolle saapunut henkilö ulkomailta tuleva. Terveydenhuollon tietovarastoon ei poimita tietoa siitä, mitä hoito-oikeustodistuksia henkilö on esittänyt, kun hän on asioinut terveydenhuollossa. Samoin asiakkaiden ja potilaiden erottelu pelkästään maakooditiedon perusteella ei anna selvitystä siitä, onko kysymyksessä henkilö, jonka hoidosta voidaan hakea valtion korvaus. Ulkomailta tulevien vastaanottokäynneistä ja niiden kustannusvaikutuksista ei ole saatavissa käytävissä olevin keinoin sellaista selvitystä, jonka perusteella olisi mahdollista tehdä luotettavia arvioita niiden vaikutuksista kaupungin menotalouteen.

Ulkokuntaisilta ja Suomen ulkopuolelta tulevilta perittävästä terveyskeskusmaksusta luopuminen

Oikeusasiamiehen päätöksessä tarkoitettun ulkokuntalaisen terveyskeskusmaksun lisäksi Helsingissä on tähän saakka peritty Suomen ulkopuolelta tulevilta asiakkailta terveyskeskusmaksu. Nämä molemmat esitetään nyt poistettavaksi.

Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) 5 §:ssä viranomaiselle on asetettu velvoite edistää yhdenvertaisuutta. Ulkokuntalaisten ja Suomen ulkopuolelta tulevien vastaanottokäynneistä perittävästä terveyskeskusmaksusta luopuminen on yhdenvertaisuuden näkökulmasta perusteltua ja voi osaltaan helpottaa hoitoon hakeutumista ja siten vähentää terveys- ja hyvinvointieroja. Maksusta luopumisella ei arvioida olevan niin mer-

kittävää vaikutusta palvelujen kysyntään, että se vaikeuttaisi helsinkiläisten hoitoon pääsyä.

Syrjinnän kiellosta säädetään yhdenvertaisuuslain 3 luvun 8 §:ssä seuraavasti: Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn (esim. kotipaikka) perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.

Kuntalain 4 luvun 14 §:n 2 momentin mukaan valtuuston tehtävänä on mm. päättää palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista. Hallintosäännön 7 luvun 1 §:n 12 kohdan mukaan kaupunginvaltuusto päättää taloudellisesti tai periaatteellisesti merkittävän uuden sosiaalihuollon asiakasmaksun tai terveydenhuollon potilasmaksun käyttöön ottamisesta tai tällaisen maksun käytöstä luopumisesta.

Asia on valmisteltu yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimialan ja kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosaston sekä oikeuspalvelujen kesken.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Eduskunnan oikeusasiamiehen päätös
- 2 Vastaus eduskunnan oikeusasiamiehen kantelupäätökseen
- 3 Ulkokuntalaiset ja ulkomaalaiset Helsingin terveysasemilla
- 4 Terveysas_ja_hammashoitolat_ei_suom_kotikuntaa_vuonna_2016_ja_2017_KP

Muutoksenhaku

Kunnallisvalitus, valtuusto

Otteet

Ote
Eduskunnan oikeusasiamies

Otteen liitteet
Esitysteksti
Kunnallisvalitus, valtuusto

04.06.2018

Asia/10

Tiedoksi

Sosiaali- ja terveyslautakunta
Sosiaali- ja terveystoimiala
Taloushallintopalvelut
Kaupunginkanslia

Päätöshistoria

Sosiaali- ja terveyslautakunta 08.05.2018 § 127

HEL 2018-000811 T 02 05 00

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti esittelijän ehdotuksen mukaisesti omalta osaltaan hyväksyä ja esitti samalla kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle hyväksyttäväksi, että kaupunki luopuu perimästä terveystoimintamaksua ulkokuntalaisilta ja Suomen ulkopuolelta tulevilta.

Käsittely

08.05.2018 Ehdotuksen mukaan

Asiassa tehtiin seuraava palautusehdotus:

Palautusehdotus 1:

Jäsen Mari Rantanen: Esitän asiaa palautettavaksi valmisteluun. Suomen ulkopuolelta tulevilta tulee jatkossakin periä terveydenhuollon maksut siten kuin tähänkin asti. Verorahoitteisessa terveydenhuoltojärjestelmässä ei voida lähteä siitä, että ne henkilöt, jotka eivät osallistu järjestelmän rahoittamiseen, olisivat oikeutettuja saamaan palveluja samoin ehdoin kuin ne, jotka ovat osa rahoitusjärjestelmää. Yhdenvertaisuuslakia ei ole kaiketi tarkoitettu ulotettavaksi koko maailman väestöön, jota nyt perusteena esitykselle käytetään. Lisäksi ongelmaksi voi muodostua myös käyttöön liittyvä seuranta mikäli laskutuksen kautta ei enää ole tietoa saatavissa.

Jäsen Mari Rantasen palautusehdotus raukesi kannattamattomana.

Lisäksi asiassa tehtiin seuraava vastaehdotus:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Sami Heistaro: Kaupungin tulee kuitenkin lähtökohtaisesti edelleen periä Suomen ulkopuolelta tulevien hoitokustannukset täysimääräisesti hänen kotimaaltaan tai muulta taholta kuten vakuutusyhtiöltä

silloin, kun se on mahdollista ja voimassaolevien säädösten mukaista. Tällöin terveyskeskusmaksusta luopumisella ulkomailta tulevien osalta ei ole kaupungin nettomenojen näkökulmasta taloudellista merkitystä.

Kannattaja: jäsen Seija Muurinen

Sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös syntyi seuraavan äänestyksen tuloksena:

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 1 (jäsen Sami Heistaro): Kaupungin tulee kuitenkin lähtökohtaisesti edelleen periä Suomen ulkopuolelta tulevien hoitokustannukset täysimääräisesti hänen kotimaaltaan tai muulta taholta kuten vakuutusyhtiöltä silloin, kun se on mahdollista ja voimassaolevien säädösten mukaista. Tällöin terveyskeskusmaksusta luopumisella ulkomailta tulevien osalta ei ole kaupungin nettomenojen näkökulmasta taloudellista merkitystä.

Jaa-äännet: 8

Katju Aro, Tapio Bergholm, Cecilia Ehrnrooth, Sandra Hagman, Kati Juva, Karita Toijonen, Tuomas Tuure, Sanna Vesikansa

Ei-äännet: 5

Leo Bergman, Sami Heistaro, Seija Muurinen, Mari Rantanen, Daniel Sazonov

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi esittelijän ehdotuksen äänin 8 - 5.

24.04.2018 Pöydälle

13.02.2018 Poistettiin

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Harri J. Lehtonen, lakimies, puhelin: 310 42668
harri.j.lehtonen(a)hel.fi